

2006/227/65/57001

राज्यातील स्वर्णजयंती ग्राम स्वरोजगार योजनेच्या माध्यमातून निर्माण झालेल्या दारिद्र्य रेषे खालील आदर्श व सक्षम स्वयंसहाय्यता गटांसाठी "राजमाता जिजाऊ स्वावलंबन पुरस्कार" योजना .

महाराष्ट्र शासन

शासन निर्णय क्रमांक- स्वग्रायो-२००६/प्र.क्र. ५३९/योजना-३

ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग,

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.

दिनांक- १८ एप्रिल, २००६

प्रस्तावना - केंद्र शासनाने दि. १ एप्रिल, १९९९ पासून स्वर्णजयंती ग्राम स्वरोजगार योजना कार्यान्वीत केली आहे. स्वयंसहाय्यता गटांची स्थापना हा योजनेचा प्रमुख घटक आहे. या योजनेच्या माध्यमातून राज्यात मोठ्या प्रमाणात स्वयंसहाय्यता गटांची स्थापना करण्यात आली आहे. या गटांच्या कामकाजाचे अवलोकन केले असता असे दिसून आले आहे की, या गटांचे कार्यक्षेत्र हे प्रामुख्याने स्वयंरोजगारापुरतेच मर्यादित राहिले आहे. असे असले तरी या योजनेखाली स्थापन झालेल्या स्वयंसहाय्यता गटांची संख्या, रोजगार निर्मितीमधील या घटकांची प्रगती लक्षात घेता, ग्रामीण विकास प्रक्रियेत स्वयंसहाय्यता गटांचा महत्वपूर्ण सहभाग रहाणार आहे. शासनाने प्रसिध्द केलेल्या मानव विकास अहवालात मानवी विकासाचे निकष ठरविताना प्राथमिक शिक्षण, प्राथमिक आरोग्य, सकस आहार इ. बाबींवर भर देण्यात आला आहे. तसेच राज्य शासना मार्फत राबविण्यात येणा-या आरोग्य, पाणीपुरवठा, जलसंधारण, प्राथमिक शिक्षण या विषयासाठी राबविण्यात येणा-या वेगवेगळ्या योजनांमध्ये लोकांचा सहभाग मोठ्या प्रमाणावर घेण्यात येत आहे. या बाबी विचारात घेवून राज्यातील ग्रामीण भागाच्या विकासात मोलाची भर टाकणाऱ्या स्वर्णजयंती ग्राम स्वरोजगार योजनेच्या माध्यमातून निर्माण झालेल्या दारिद्र्य रेषे खालील आदर्श व सक्षम स्वयंसहाय्यता गटांना प्रोत्साहित करण्यासाठी "राजमाता जिजाऊ स्वावलंबन पुरस्कार" योजना सुरु करण्याचे प्रस्तावित आहे.

शासन निर्णय - राज्यातील स्वर्णजयंती ग्राम स्वरोजगार योजनेच्या माध्यमातून निर्माण झालेल्या दारिद्र्य रेषे खालील आदर्श व सक्षम स्वयंसहाय्यता गटांसाठी "राजमाता जिजाऊ स्वावलंबन पुरस्कार" योजना दि. १ मे, २००६ या महाराष्ट्र दिनापासून सुरु करण्यात येत आहे.

स्वर्णजयंती ग्राम स्वरोजगार योजनेच्या माध्यमातून निर्माण झालेल्या दारिद्र्य रेषे खालील आदर्श व सक्षम स्वयंसहाय्यता गटांची पुरस्कारासाठी निवड करतांना पुरस्काराचे स्वरूप, पुरस्कार द्यावयाचे स्वयंसहाय्यता गट, पुरस्कारासाठी विविध स्तरावर विचारात घ्यावयाच्या बाबी व मुल्यांकन पध्दती खालील प्रमाणे निश्चित करण्यात येत आहेत.

पुरस्काराचे स्वरूप - राज्यातील प्रत्येक विभागातून योजने अंतर्गत तीन स्वयंसहाय्यता गटांना प्रथम, द्वितीय, तृतीय तसेच प्रत्येक जिल्ह्यातून योजने अंतर्गत तीन स्वयंसहाय्यता गटांना प्रथम, द्वितीय, तृतीय असे विभागीय स्तरावर विक्री प्रदर्शन कार्यक्रम आयोजित करून पुरस्कार देण्यात येतील.

SGSY-SHG Awards-1

ROTA/H-263(600-4-06)1

विभाग स्तर - १. प्रथम पारितोषिक -	रुपये २५,०००/- रोख रक्कम, पुष्पगुच्छ, श्रीफळ, स्मृती चिन्ह व प्रमाणपत्र
२. द्वितीय पारितोषिक -	रुपये १५,०००/- रोख रक्कम, पुष्पगुच्छ, श्रीफळ, स्मृती चिन्ह व प्रमाणपत्र
३. तृतीय पारितोषिक -	रुपये १०,०००/- रोख रक्कम, पुष्पगुच्छ, श्रीफळ, स्मृती चिन्ह व प्रमाणपत्र
जिल्हा स्तर - १. प्रथम पारितोषिक -	रुपये १०,०००/- रोख रक्कम, पुष्पगुच्छ, श्रीफळ, स्मृती चिन्ह व प्रमाणपत्र
२. द्वितीय पारितोषिक -	रुपये ७०००/- रोख रक्कम, पुष्पगुच्छ, श्रीफळ, स्मृती चिन्ह व प्रमाणपत्र
३. तृतीय पारितोषिक -	रुपये ५०००/- रोख रक्कम, पुष्पगुच्छ, श्रीफळ, स्मृती चिन्ह व प्रमाणपत्र

उपरोक्त प्रमाणे ज्या स्वयंसहाय्यता गटांना पुरस्कार प्राप्त होतील त्या स्वयंसहाय्यता गटांचे संप्रेरक / स्वयंसेवी संस्था (Promoter/ Facilitator/ NGO) व अर्थ सहाय्य केलेल्या बँक शाखांना सुध्दा प्रमाणपत्र व स्मृतीचिन्ह देऊन गौरविण्यात येईल.

वर नमुद केल्याप्रमाणे प्रत्येक विभाग स्तरावरील तीन पुरस्कारांसाठी एकूण रु.५०,०००/- तसेच प्रत्येक जिल्हा स्तरावरील तीन पुरस्कारांसाठी रु. २२,०००/- खर्च येणार आहे. स्वयंसहाय्यता गटांना बक्षीसाच्या रुपाने द्यावयाची रक्कम गटांच्या बचत खात्यात जमा करण्यात येावी. सदर रक्कमेचा विनियोग गटांच्या व्यवसायाला पुरक अशा बाबींवरच करण्यात येईल याची दक्षता घ्यावी.

आदर्श व सक्षम स्वयंसहाय्यता गटांच्या "राजमाता जिजाऊ स्वावलंबन पुरस्कार" या पारितोषिकांसाठी निवडीबाबतचे निकष -

१. स्वयंसहाय्यता गटांची पारितोषिकासाठी निवड करण्याकरीता योग्य ती जाहिरात देऊन गटांच्या कामातील संप्रेरक / स्वयंसेवी संस्था / व बँक शाखांमार्फत माहिती देऊन पुरस्कारासाठी नामनिर्देशने निकषाच्या आधारावर मागविण्यात यावीत.
२. जिल्ह्यातील सर्व तालुक्यातून स्वर्णजयंती ग्राम स्वरोजगार योजने अंतर्गत दारिद्र्य रेषेखालील सर्वोत्कृष्ट स्वयंसहाय्यता गटांमधून जिल्हा स्तरावरील पारितोषिकासाठी ३ स्वयंसहाय्यता गटांची निवड करण्यात येईल.
३. विभागातील सर्व जिल्ह्यांमधून निवडलेल्या सर्वोत्कृष्ट स्वयंसहाय्यता गटांमधून विभाग स्तरावरील पारितोषिकासाठी ३ स्वयंसहाय्यता गटांची निवड करण्यात येईल.
४. पारितोषिकासाठी स्वयंसहाय्यता गटांची निवड करीत असतांना अनुसूचित जाती / जमातीच्या तसेच महिलांच्या गटांना प्राधान्य देण्यात यावे.
५. आदर्श व सक्षम स्वयंसहाय्यता गटांची निवड संबंधीत समितीमार्फत करण्यात येईल.
६. निवड समितीचा निर्णय अंतिम राहील.

स्वयंसहाय्यता गटांच्या पारितोषिकांसाठी निवडीकरीता गुणांकन -

अ.क्र	बचत गटाचे कार्य	कमाल गुण
१	स्वयंसहाय्यता गटाची स्थापना	१०
	१.१ तीन वर्ष व त्यावरील सक्षम गट	१०
	१.२ २ ते ३ वर्षातील सक्षम गट	८
	१.३ १ ते २ वर्षातील सक्षम गट	५
२	स्वयंसहाय्यता गटाचे सदस्य.	५
	२.१ सर्व दारिद्र्य रेषे खालील.	५
	२.२ बी.पी.एल (८०%)+ ए.पी. एल (२०%)	३
३	स्वयंसहाय्यता गटांच्या सभा	५
	३.१ वर्षातील सर्व सभा नियमित + निर्णय एकमताने	५
	३.२ वर्षातील दोन सभा अनियमित	३
	३.३ वर्षातील ५० % पेक्षा जास्त सभा नियमित	२
४	स्वयंसहाय्यता गटांची बचत	१०
	४.१ सर्व सदस्याची नियमित बचत.	१०
	४.२ १०% सदस्यांच्या बचतीत १ महिन्यासाठी अनियमितता.	८
	४.३ १०% पेक्षा जास्त मात्र निम्यापेक्षा कमी सदस्यांच्या बचतीमध्ये १ महिन्यापेक्षा जास्त कालावधीसाठी अनियमितता.	६
५	स्वयंसहाय्यता गटांचे अंतर्गत कर्ज वाटप	१०
	५.१ कर्जाची परतफेड नियमित + कर्जाचे कारण.	१०
	५.२ कर्जाच्या परतफेडीमध्ये १ महिन्यासाठी अनियमितता.	८
	५.३ कर्जाच्या परतफेडीत ६ महिन्यांपर्यंत अनियमितता.	६
६	स्वयंसहाय्यता गटाचे दप्तर.	५
	६.१ सर्व नोंद वहया अद्यावत.	५
	६.२ सर्व नोंद वहया १ महिन्या पर्यंतच्या कालावधीसाठी अद्यावत नाहीत.	३
	६.३ सर्व नोंद वहया १ महिन्यापेक्षा जास्त मात्र ३ महिन्यापेक्षा कमी कालावधीसाठी अद्यावत नाहीत.	२
७	स्वयंसहाय्यता गटांमार्फत खेळते भांडवलाचा उपयोग (खेळते भांडवल वितरीत केल्यापासून)	५
	७.१ खेळते भांडवल ६ महिन्यांच्या कालावधीतील वाढ (२०% पेक्षा जास्त).	५
	७.२ खेळते भांडवलाची ६ महिन्यांच्या कालावधीतील वाढ (१६ ते २०%).	३
	७.३ खेळते भांडवलाची ६ महिन्यांच्या कालावधीतील वाढ (१० ते १५%) .	२
८	स्वयंसहाय्यता गटाची यशस्वीता (मुल्यांकन).	२५
	१. योग्य व्यवसाय निवड २. व्यवसाय सुरळीत व त्यामध्ये परिस्थितीनुरूप बदल करून चालू ठेवण्याची क्षमता ३. कर्ज परतफेड नियमित ४. स्वयंसहाय्यता गटातील सर्व सदस्यांची आर्थिक उन्नती ५. मत्ता निर्मिती (प्रत्येकी कमाल ५ गुण).	२५

९	स्वयंसहाय्यता गटाच्या गावातील सामाजिक कार्यात सक्रिय सहभाग .		१०
	९.१	वैयक्तिक, घर व परिसर स्वच्छता व शौचालय सुविधा.	२
	९.२	महिला व बालकांचे आरोग्य व पोषण.	२
	९.३	कुटुंब कल्याण व बाल आरोग्य याबाबत जन जागृती.	२
	९.४	व्यसन मुक्ती.	२
	९.५	शासनाच्या जल स्वराज्य/जलभूमी संधारणासारख्या प्रकल्पामधील स्वयंसहाय्यता गटांचा सहभाग.	२
१०	स्वयंसहाय्यता गटाचे नाविन्यपूर्ण उपक्रम.		१५
	१०.१	जिल्हा / राज्य/ केंद्र पातळीवर आयोजित विक्री प्रदर्शनामध्ये तसेच इतर विविध ठिकाणी प्रदर्शनामधील स्वयंसहाय्यता गटांच्या उत्पादनांची विक्री तसेच स्वयंसहाय्यता गटाच्या उत्पन्नातील मालाचा दर्जा सुधारण्यासाठी केलेले प्रयत्न.	७
	१०.२	अंगणवाडीतील पूरक पोषण आहार/ शालेय पोषण आहार/ रेशन दुकान इ. मध्ये सहभाग.	२
	१०.३	स्वयंसहाय्यता गटाच्या पुढाकारामुळे बिनविरोध महिला ग्रामपंचायत.	२
	१०.४	महिला ग्रामसभा नियमित व गावातील निर्णय प्रक्रियेत महिलांचा सहभाग.	२
	१०.५	स्वयंसहाय्यता गटाच्या पुढाकारामुळे गावातील इतर सर्व महिलांच्या बचत गटांची स्थापना.	२

उक्त नमुद केल्याप्रमाणे राज्यातील स्वर्णजयंती ग्राम स्वरोजगार योजने अंतर्गत निर्माण झालेल्या प्रत्येक जिल्ह्यातून तीन दारिद्र्य रेषेखालील स्वयंसहाय्यता गट तसेच प्रत्येक विभागातून तीन दारिद्र्य रेषेखालील स्वयंसहाय्यता गट यांची पुरस्कार देण्यासाठी १०० गुणांच्या अनुषंगाने सर्वाधिक गुण संपादीत करणाऱ्या स्वयंसहाय्यता गटांची प्रथम, द्वितीय व तृतीय पुरस्कारासाठी निवड करण्यात येईल. पुरस्कारासाठी निवड करण्यात आलेल्या स्वयंसहाय्यता गटांना पुरस्कारांचे वितरण विभागीय स्तरावर विक्री प्रदर्शन कार्यक्रम आयोजित करून करण्यात येईल. आदर्श व सक्षम स्वयंसहाय्यता गटांना गुण देणे व मुल्यांकन / तपासणी यासाठी विविध स्तरावर समित्या गठीत करण्यात याव्यात. सदर समित्यांची रचना व कार्यकक्षा खालील प्रमाणे राहिल.

जिल्हा स्तर- जिल्हा स्तरीय पारितोषिक निवड समितीची संरचना पुढील प्रमाणे असेल.

१. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद -	अध्यक्ष
२. उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी, (महिला व बाल कल्याण) -	सदस्य
३. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांनी नियुक्त केलेला एक गट विकास अधिकारी -	सदस्य
४. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांनी नियुक्त केलेली जिल्ह्यातील एक स्वयंसेवी संस्था -	सदस्य
५. जिल्हा विकास व्यवस्थापक, नाबार्ड -	सदस्य
६. व्यवस्थापक, जिल्हा अग्रणी बँक -	सदस्य
७. प्रकल्प संचालक, जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा -	सदस्य सचिव

जिल्हा स्तरावरील पारितोषिक निवड समिती जिल्ह्यातील योजने अंतर्गत सर्व स्वयंसहाय्यता गटांच्या कामकाज व प्रगतीबाबत विहित मुल्यांकन पध्दतीनुसार स्वयंसहाय्यता गटांची जिल्हा स्तरावरील पुरस्कारासाठी प्रथम, द्वितीय व तृतीय या प्रमाणे अंतिम निवड करून निवडीच्या समर्थनार्थ अहवालासह विभाग स्तरावरील पारितोषिक निवड समितीकडे प्रस्ताव पाठवतील.

विभाग स्तर - विभाग स्तरीय पारितोषिक निवड समितीची संरचना पुढील प्रमाणे असेल.

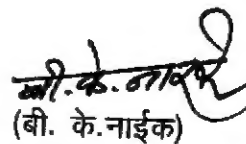
१. विभागीय आयुक्त -	अध्यक्ष
२. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (विभागातील-१)
(विभागीय आयुक्तांनी नियुक्त केलेले) -	सदस्य
३. विभागीय आयुक्त यांनी नियुक्त
केलेल्या विभागातील दोन स्वयंसेवी संस्था -	सदस्य
४. उप महाप्रबंधक, नाबार्ड -	सदस्य
५. विभागीय प्रबंधक, अग्रणी बँक -	सदस्य
६. उपआयुक्त (विकास), विभागीय आयुक्त कार्यालय -	सदस्य सचिव

विभाग स्तरावरील पारितोषिक निवड समिती विभागातील सर्व जिल्हास्तरीय पारितोषिक निवड समितीच्याकडून अंतिम निवड केलेल्या प्रस्तावांवर अभ्यास करील व त्यातून विभाग स्तरावरील प्रथम, द्वितीय व तृतीय पुरस्कारांसाठी विभागातील जिल्ह्यांतून तीन स्वयंसहाय्यता गटांची निवड करेल.

जिल्हा व विभाग स्तरावरील पारितोषिक निवड समित्यांनी अंतिमतः निवडलेल्या जिल्हा व विभागस्तरावरील स्वयंसहाय्यता गटांना पारितोषिक वितरण, योजने अंतर्गत स्वयंसहाय्यता गटांनी उत्पादीत केलेल्या मालाच्या विक्रीसाठी पाच दिवसांचा प्रत्येक विभागीय स्तरावर विक्री प्रदर्शनाचा कार्यक्रम आयोजित करून सदर कार्यक्रमात पारितोषिकांचे वितरण भा. मंत्री ग्राम विकास यांच्या हस्ते विभागीय स्तरावर करण्यात येईल. विभागीय स्तरावर आयोजित करावयाचे विक्री प्रदर्शन व पुरस्कार वितरणाच्या कार्यक्रमाचा विभाग निहाय तपशील स्वतंत्रपणे कळविण्यात येईल.

योजने अंतर्गत स्वयंसहाय्यता गटांच्या प्रक्रियेमध्ये विशेषतः महिला सदस्यां मोठ्या प्रमाणात सहभागी होत आहेत. स्वयंसहाय्यता गटांच्या चळवळीस चालना व उत्तेजन मिळण्याच्या दृष्टीने तसेच त्यांच्यात चुरस निर्माण होऊन गटांमध्ये ग्रामीण भागात सकारात्मक कार्यक्षमता वाढण्याच्या दृष्टीकोनातून स्वर्णजयंती ग्राम स्वरोजगार योजने अंतर्गत निर्माण झालेल्या दारिद्र्य रेषेखालील स्वयंसहाय्यता गटांना राजमाता जिजाऊ स्वावलंबन पुरस्कार योजना सुरु करण्यात येत आहे. सदर योजनेमध्ये वितरीत करावयाच्या पारितोषिकावरील तसेच विभाग स्तरावर स्वयंसहाय्यता गटांच्या पाच दिवसांच्या विक्री प्रदर्शनाच्या आयोजनावरील खर्च स्वर्णजयंती ग्राम स्वरोजगार योजनेतर्गत पणनकरिता उपलब्ध असलेल्या निधीतून भागविण्यात यावा. सदर खर्च विभागातील सर्व जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणांकडून सम प्रमाणात विभागून करण्यात यावा. सदर खर्चाचे नियंत्रण अधिकारी म्हणून संबंधित विभागाचे विभागीय आयुक्त हे राहतील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(बी. के. नाईक)

उप सचिव महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. विभागीय आयुक्त (सर्व).
२. व्यवस्थापकीय संचालक, महिला आर्थिक विकास महामंडळ, बांद्रा, मुंबई
३. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व).
४. उपायुक्त (आस्थापना), विभागीय आयुक्त कार्यालय (सर्व).
५. उपायुक्त (विकास), विभागीय आयुक्त कार्यालय (सर्व).
६. उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी, (महिला व बाल कल्याण) जिल्हा परिषद (सर्व).
७. मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी, जिल्हा परिषद सर्व.
८. महाव्यवस्थापक (P & SSI), नाबार्ड, पुणे
९. जिल्हा विकास व्यवस्थापक, नाबार्ड, सर्व जिल्हे.
१०. व्यवस्थापक, जिल्हा अग्रणी बँक सर्व जिल्हे
११. प्रकल्प संचालक जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा (सर्व)
१२. जिल्हा कोषागारा अधिकारी (सर्व).
१३. अधिदान व लेखाधिकारी, मुंबई.
१४. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) (लेखा परिक्षा) महाराष्ट्र, मुंबई
१५. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) (लेखा परिक्षा) महाराष्ट्र, नागपूर
१६. मुख्य लेखा परीक्षक, स्थानिक निधी लेखा, कोकण भवन, नवी मुंबई.
१७. उपमुख्य लेखा परीक्षक, स्थानिक निधी लेखा, (सर्व).
१८. संचालक लेखा व कोषागार, मुंबई
१९. नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
२०. वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
२१. आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय मुंबई
२२. सामाजिक न्याय विभाग, मंत्रालय मुंबई
२३. महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय मुंबई
२४. पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
२५. ग्राम विकास विभागातील सर्व कार्यासन मंत्रालय, मुंबई
२६. निवड नस्ती, का.क्र. योजना-३, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.